

Writing to Read

Als 15 procent van de Nederlandse kinderen een dyslexieverklaring heeft, is er iets mis met het onderwijs. Volgens de wetenschap is 3 tot 5 procent van de mensheid dyslectisch. Oudervereniging Balans houdt het op 3,6 procent. Dit betekent simpelweg dat ruim 10 procent van de dyslexieverklaringen op foute diagnoses is gebaseerd. Deze kinderen hebben geen afwijking waar ze hun leven lang mee moeten doormodderen. Ze lezen en schrijven slecht doordat ze dit niet goed hebben geleerd. “Ze moeten oefenen, oefenen, oefenen, een uur en een kwartier per dag,” bitste hoogleraar Anna Bosman in het NOS Journaal (9/2). “De spellingregels moet je erin stampen.” Stampen betekent doorgaans uit je hoofd leren en dan opzeggen. Zou het helpen als kinderen kunnen opdreunen dat een ‘g’ voor een ‘t’ altijd een ‘ch’ is?

Die ‘ch’ voor de ‘t’ noemde Bosman als voorbeeld van een in te dreunen regel. Beetje vreemd, spellingregels gaan over hoe je een meervoud vormt (verdubbeling slotmedeklinker: notarissen), verkleinwoorden maakt (bij een uitspraakprobleem verdubbelt de klinker: fotootje) over Pietjes jas en opa’s jas (wel/geen apostrof) en de maanden, dagen en religies die wij niet met hoofdletters schrijven. Voor ‘ij’ en ‘ei’ bestaan net zo min regels als voor ‘ou’ en ‘au’. Kinderen moeten gewoon leren dat koud met ‘ou’ is en miauw en gauw met ‘au’. Ze leren dit door die woorden te lezen en te schrijven. Dat kinderen op de basisschool hiermee (ten minste) vijf kwartier per dag bezig moeten zijn, lijkt me niet teveel gevraagd. Prettige bijkomstigheid is dat aan de hand van leesteksten en schrijfp opdrachten alle mogelijke andere vakken/thema’s/onderwerpen aan bod kunnen komen.

Lezen en schrijven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zodra een kind de letters leert lezen, schrijft het die ook. Hetzelfde geldt voor woorden, zinnen, verhaaltjes. Het onderwijs in lezen en schrijven versterkt elkaar, niet alleen bij beginnende lezers, ook in het voortgezet onderwijs verbeteren de leesprestaties als leerlingen veel schrijven en goed schrijfonderwijs krijgen. Veel schrijven betekent minstens één keer per dag. Veel schrijven betekent schrijven over de teksten die bij alle vakken worden aangeboden in de vorm van reacties (persoonlijk, analyserend, interpreterend), samenvattingen, aantekeningen en vragen en antwoorden bij de tekst. Hoe veel/vaak de leerlingen schrijven, wordt langzaam maar zeker opgevoerd. Tegelijkertijd krijgen ze schrijfles (schrijfproces, opbouw van een tekst, zinsbouw, spelling).

Wetenschappelijk is aangetoond dat dit schrijfwerk de leesvaardigheid en het tekstbegrip bevordert, en niet alleen bij die paar teksten die ze met allerlei schrijfwerk te lijf gaan. Ik heb deze wijsheid uit *Writing to Read*, een rapport dat de Amerikaanse Carnegie Corporation in 2010 publiceerde. De onderzoeksresultaten, conclusies en aanbevelingen van dit grote, langlopende onderzoek vallen met geen mogelijkheid tot ook-maar-een-mening te reduceren. Elk weldenkend mens weet trouwens dat het zo werkt. En allemaal weten we ook dat het onderwijs op dit punt faalt. Op basisscholen wordt erg weinig geschreven – schrijven zit niet in de Cito-

toets – en in het voortgezet onderwijs blijft het schrijven doorgaans beperkt tot de Nederlandse les waarin de samenvatting wordt geoefend.

Mijn kennismaking met *Writing to Read* dateert uit 1987. Op rondreis in de VS bezocht ik een aantal basisscholen waar schrijven gebruikt werd als motivatie om te leren lezen. Ik maakte kennis met computermoeders die het verhaaltje dat een kind vertelde of het kaartje aan oma dat een leerling wilde sturen op de computer tikten, waarna het kind zijn eigen tekst hardop las. Ik sprak met leraren, directeuren, wetenschappers, ambtenaren en zij vertelden allemaal dat (achterstands)kinderen vaak twee of zelfs drie keer moesten leren lezen. Dat ze het lezen weer kwijt raakten omdat ze het nooit deden. In de gezinnen waar ze opgroeiden was geen drukwerk, alles ging per telefoon. Ondertiteling op tv bestaat in de VS niet. Het lezen keerde in veel omgevingen terug met de computer en later de smartphone, nog steeds apparaten waar je zonder lezen en schrijven weinig mee kunt.

Schrijven als motivatie om te lezen voor kinderen die nooit drukwerk onder ogen krijgen; het is een wonderschoon en functioneel idee. Even mooi vind ik dat in New York de beste computermoeders een opleiding tot onderwijzer konden krijgen, met beurs (levensonderhoud!) en baangarantie. Dat dit *Writing to Read Project* inmiddels meer en breder gerichte informatie heeft opgeleverd over de samenhang tussen lees- en schrijfonderwijs is bijzonder waardevol, ook voor het Nederlandse onderwijs dat, als het over lezen en schrijven gaat, nauwelijks beter presteert dan dat in de VS. Dat lezen en schrijven bij uitstek 21e eeuwse vaardigheden zijn, lijkt het onderwijs en de ontwerpers van toekomstige leerplannen te ontgaan.

In Nederland schrikken leraren zodra iemand zegt dat op scholen te weinig wordt geschreven. Ze zien de bui al hangen: al dat werk moet gecorrigeerd. Ook op dit punt valt van de VS te leren: eerst zelf hardop voorlezen, dan nakijken met klasgenoten (*peercorrectie*), daarna pas naar de docent, die bovendien paal en perk stelt aan de lengte van de tekst. Je werk voorlezen is een prima toets. Bijna elk kind spreekt complete zinnen en struikelt bij het voorlezen over zinnen die niet kloppen. Jonge kinderen schrijven met de hand. De motoriek draagt eraan bij de juiste spelling in het geheugen te verankeren. Over het gebruik van een (goede!) digitale spelling- en grammaticachecker een andere keer, want ook ‘HET meisje DAT’ en ‘DE jongen DIE’ kun je met een algoritme corrigeren.

Wilma Cornelisse
wjc@kpnmail.nl
#wilma_wjc